EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 20.5.2020
COM(2020) 513 final

Suositus

# NEUVOSTON SUOSITUS

## Kyproksen vuoden 2020 kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu Kyproksen vuoden 2020 vakausohjelmaa koskeva neuvoston lausunto

Suositus

# NEUVOSTON SUOSITUS

## Kyproksen vuoden 2020 kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu Kyproksen vuoden 2020 vakausohjelmaa koskeva neuvoston lausunto

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 121 artiklan 2 kohdan ja 148 artiklan 4 kohdan,

ottaa huomioon julkisyhteisöjen rahoitusaseman valvonnan sekä talouspolitiikan valvonnan ja yhteensovittamisen tehostamisesta 7 päivänä heinäkuuta 1997 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97[1] ja erityisesti sen 5 artiklan 2 kohdan,

ottaa huomioon makrotalouden epätasapainon ennalta ehkäisemisestä ja korjaamisesta 16 päivänä marraskuuta 2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1176/2011[2] ja erityisesti sen 6 artiklan 1 kohdan,

ottaa huomioon Euroopan komission suosituksen,

ottaa huomioon Euroopan parlamentin päätöslauselmat,

ottaa huomioon Eurooppa-neuvoston päätelmät,

ottaa huomioon työllisyyskomitean lausunnon,

ottaa huomioon talous- ja rahoituskomitean lausunnon,

ottaa huomioon sosiaalisen suojelun komitean lausunnon,

ottaa huomioon talouspoliittisen komitean lausunnon,

sekä katsoo seuraavaa:

(1) Komissio hyväksyi 17 päivänä joulukuuta 2019 vuotuisen kestävän kasvun strategian, mikä aloitti vuoden 2020 talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson. Se otti huomioon Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission 17 päivänä marraskuuta 2017 antaman Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevan julistuksen. Komissio hyväksyi 17 päivänä joulukuuta 2019 asetuksen (EU) N:o 1176/2011 perusteella myös varoitusmekanismia koskevan kertomuksen, jossa se katsoi, että Kypros kuuluu niihin jäsenvaltioihin, joista laadittaisiin perusteellinen tarkastelu. Samana päivänä komissio hyväksyi myös suosituksen neuvoston suositukseksi euroalueen talouspolitiikasta.

(2) Kyprosta koskeva vuoden 2020 maaraportti[3] julkaistiin 26 päivänä helmikuuta 2020. Siinä arvioitiin Kyproksen edistymistä neuvoston 9 päivänä heinäkuuta 2019

[1] EYVL L 209, 2.8.1997, s. 1.
[2] EUVL L 306, 23.11.2011, s. 25.
[3] SWD(2020) 512 final.

hyväksymien maakohtaisten suositusten[4] noudattamisessa, aiempina vuosina annettujen suositusten noudattamisessa ja kansallisten Eurooppa 2020 -tavoitteidensa saavuttamisessa. Lisäksi siihen sisältyi asetuksen (EU) N:o 1176/2011 5 artiklan nojalla laadittu perusteellinen tarkastelu, jonka tulokset julkaistiin samaten 26 päivänä helmikuuta 2020. Komissio päätteli analyysinsa perusteella, että Kyproksen makrotaloudessa on liiallisia epätasapainoja. Erityisesti järjestämättömien lainojen hyvin suuri osuus rasittaa rahoitussektoria, ja suuri yksityinen, julkinen ja ulkomainen velka vaivaa taloutta potentiaalisen kasvun ollessa heikko.

(3) Maailman terveysjärjestö julisti 11 päivänä maaliskuuta 2020 covid-19-epidemian virallisesti maailmanlaajuiseksi pandemiaksi. Pandemia on kansalaisten, yhteiskuntien ja talouden kannalta vakava kansanterveysuhka. Se asettaa kansalliset terveydenhuoltojärjestelmät kovan paineen alaisiksi, vahingoittaa globaaleja toimitusketjuja, heiluttaa rahoitusmarkkinoita, häiritsee kulutuskysyntää ja vaikuttaa kielteisesti useilla eri aloilla. Se uhkaa ihmisten työpaikkoja ja toimeentuloa sekä yritysten liiketoimintaa. Pandemia on aiheuttanut merkittävän talouden häiriön, jolla on jo vakavia vaikutuksia Euroopan unionissa. Komissio antoi 13 päivänä maaliskuuta 2020 tiedonannon[5], jossa kehotetaan toteuttamaan kriisin talousvaikutusten lieventämiseksi koordinoituja taloudellisia toimia, joihin osallistuvat kaikki kansallisen ja unionin tason toimijat.

(4) Useat jäsenvaltiot ovat julistaneet hätätilan tai ottaneet käyttöön hätätoimenpiteitä. Hätätoimenpiteiden olisi oltava ehdottoman oikeasuhteisia, välttämättömiä, ajallisesti rajoitettuja ja eurooppalaisten ja kansainvälisten normien mukaisia. Niihin olisi sovellettava demokraattista valvontaa ja riippumatonta laillisuusvalvontaa.

(5) Komissio antoi 20 päivänä maaliskuuta 2020 tiedonannon vakaus- ja kasvusopimuksen yleisen poikkeuslausekkeen aktivoinnista[6]. Lauseke, josta säädetään asetuksen (EY) N:o 1466/97 5 artiklan 1 kohdassa, 6 artiklan 3 kohdassa, 9 artiklan 1 kohdassa ja 10 artiklan 3 kohdassa sekä asetuksen (EY) N:o 1467/97 3 artiklan 5 kohdassa ja 5 artiklan 2 kohdassa, helpottaa finanssipolitiikan koordinointia talouden vakavan taantuman yhteydessä. Tiedonannossaan komissio oli neuvoston kanssa samaa mieltä siitä, että kun otetaan huomioon odotettavissa oleva covid-19-epidemian aiheuttama vakava talouden taantuma, tämänhetkiset olosuhteet mahdollistavat lausekkeen aktivoinnin. Jäsenvaltioiden valtiovarainministerit yhtyivät komission arvioon 23 päivänä maaliskuuta 2020. Yleisen poikkeuslausekkeen aktivoiminen mahdollistaa tilapäisen poikkeamisen julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitteeseen tähtäävältä sopeuttamisuralta edellyttäen, että tämä ei vaaranna julkisen talouden kestävyyttä keskipitkällä aikavälillä. Korjaavan osion osalta neuvosto voi myös päättää komission suosituksesta hyväksyä tarkistetun julkisen talouden kehityskaaren. Yleinen poikkeuslauseke ei keskeytä vakaus- ja kasvusopimuksen mukaisia menettelyjä. Se antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden poiketa niistä julkista taloutta koskevista vaatimuksista, joita tavallisesti sovellettaisiin, ja samalla komissiolla ja neuvostolla on mahdollisuus toteuttaa tarvittavat politiikan koordinointitoimenpiteet vakaus- ja kasvusopimuksen puitteissa.

(6) On toimittava herkeämättä, jotta voidaan rajoittaa ja hillitä pandemian leviämistä, parantaa kansallisten terveydenhuoltojärjestelmien selviytymiskykyä, lieventää sosioekonomisia seurauksia toteuttamalla yrityksille ja kotitalouksille suunnattuja

[4] EUVL C 301, 5.9.2019, s. 117.
[5] COM(2020) 112 final.
[6] COM(2020) 123 final.

tukitoimia ja varmistaa työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden kannalta asianmukaiset olosuhteet työpaikoilla, kun taloudellista toimintaa käynnistetään uudelleen. Unionin olisi hyödynnettävä käytettävissään olevia välineitä kaikilta osin tukeakseen jäsenvaltioiden toimia näillä osa-alueilla. Samaan aikaan jäsenvaltioiden ja unionin olisi yhdessä valmisteltava toimenpiteitä, joita tarvitaan, jotta yhteiskunnassa ja taloudessa voidaan palata normaaliin ja jotta päästään takaisin kestävään kasvuun. Toimenpiteissä olisi otettava huomioon muun muassa vihreä siirtymä ja digitaalinen muutos ja hyödynnettävä kaikki kriisistä saadut kokemukset.

(7) Covid-19-kriisi on tuonut esiin sisämarkkinoiden tarjoaman joustavuuden, joka auttaa sopeutumaan poikkeuksellisiin tilanteisiin. Poikkeustoimenpiteet, jotka estävät sisämarkkinoita toimimasta normaalisti, on kuitenkin poistettava heti, kun ne eivät enää ole välttämättömiä. Näin voidaan varmistaa nopea ja sujuva siirtyminen elpymisvaiheeseen sekä palauttaa tavaroiden, palveluiden ja työntekijöiden vapaa liikkuvuus. Vallitseva kriisi on osoittanut, että terveydenhuoltoalalla tarvitaan kriisivalmiussuunnitelmia, joihin kuuluvat muun muassa parannetut hankintastrategiat, monipuoliset toimitusketjut ja välttämättömien tarvikkeiden strategiset varastot. Niillä on tärkeä merkitys laadittaessa laajempia kriisivalmiussuunnitelmia.

(8) Jotta jäsenvaltiot voivat ottaa käyttöön kaikki Euroopan rakenne- ja investointirahastojen käyttämättä olevat varat lieventääkseen covid-19-pandemian poikkeuksellisia vaikutuksia, unionin lainsäätäjä on jo tehnyt muutoksia lainsäädäntöön[7]. Näillä muutoksilla lisätään joustavuutta sekä yksinkertaistetaan ja virtaviivaistetaan menettelyjä. Lisäksi jäsenvaltiot voivat tilivuonna 2020–2021 kassavirtapaineiden vähentämiseksi hyödyntää 100 prosentin yhteisrahoitusosuutta unionin talousarviosta. Kyprosta kannustetaan hyödyntämään näitä mahdollisuuksia kaikilta osin, jotta se voi auttaa niitä yksittäisiä henkilöitä ja aloja, joihin haasteet eniten vaikuttavat.

(9) Pandemian sosioekonomiset seuraukset jakautuvat todennäköisesti epätasaisesti eri puolilla maata erilaisen erikoistumisen vuoksi. Seuraukset tuntuvat erityisesti alueilla, jotka ovat selvästi riippuvaisia matkailusta ja yleisemmin liiketoiminnasta, jossa kuluttajia palvellaan kasvotusten. Tähän liittyy riski, että alueelliset erot Kyproksessa kasvavat. Kun otetaan huomioon, että riskinä on myös jäsenvaltioiden välisen lähentymisprosessin väliaikainen taantuminen, tämänhetkinen tilanne edellyttää kohdennettuja toimia.

(10) Kypros toimitti vuoden 2020 kansallisen uudistusohjelmansa ja vuoden 2020 vakausohjelmansa 7 päivänä toukokuuta 2020. Ohjelmat on arvioitu samaan aikaan, jotta niiden keskinäiset yhteydet on voitu ottaa huomioon.

(11) Kyprokseen sovelletaan vakaus- ja kasvusopimuksen ennaltaehkäisevää osiota ja velkasääntöä.

---

[7] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2020/460, annettu 30 päivänä maaliskuuta 2020, asetusten (EU) N:o 1301/2013, (EU) N:o 1303/2013 ja (EU) N:o 508/2014 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse erityistoimenpiteistä, jotta saataisiin liikkeelle investointeja jäsenvaltioiden terveydenhuoltojärjestelmiin ja muille talouden aloille covid-19:n puhkeamisen vastatoimena (Koronaviruksen vaikutusten lieventämistä koskeva investointialoite) (EUVL L 99, 31.3.2020, s. 5) ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2020/558, annettu 23 päivänä huhtikuuta 2020, asetusten (EU) N:o 1301/2013 ja (EU) N:o 1303/2013 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse erityistoimenpiteistä, joilla voidaan tarjota poikkeuksellista joustavuutta Euroopan rakenne- ja investointirahastojen käyttöön covid-19:n puhkeamisen vastatoimena (EUVL L 130, 24.4.2020, s. 1).

(12) Vuoden 2020 vakausohjelmassa hallitus ennakoi julkisen talouden rahoitusaseman, joka vuonna 2019 oli 1,7 prosenttia ylijäämäinen suhteessa BKT:hen, heikkenevän niin, että vuonna 2020 se on 4,3 prosenttia alijäämäinen suhteessa BKT:hen. Alijäämän ennustetaan supistuvan 0,4 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2021. Julkisen talouden velka suhteessa BKT:hen supistui 95,5 prosenttiin vuonna 2019, mutta vuoden 2020 vakausohjelman mukaan sen odotetaan kasvavan 116,8 prosenttiin vuonna 2020. Covid-19-pandemian aiheuttama suuri epävarmuus vaikuttaa makrotalouden ja julkisen talouden näkymiin. Julkista taloutta koskeviin ennusteisiin liittyy lisäksi maakohtaisia riskejä, jotka koskevat julkisten sairaaloiden eksplisiittisiä vastuita ja mahdollisia rahoitustarpeita kansallisen sairausvakuutusjärjestelmän ensimmäisinä täytäntöönpanovuosina.

(13) Kypros on covid-19-pandemian seurauksena toteuttanut osana unionin koordinoitua lähestymistapaa budjettitoimenpiteitä terveydenhuoltojärjestelmänsä kapasiteetin lisäämiseksi, pandemian hillitsemiseksi ja avun tarjoamiseksi niille ihmisille ja aloille, joihin kriisi on erityisesti vaikuttanut. Vuoden 2020 vakausohjelman mukaan kyseiset budjettitoimenpiteet ovat 4,4 prosenttia suhteessa BKT:hen. Toimenpiteitä ovat muun muassa terveydenhoitopalvelujen vahvistaminen lisäbudjetilla (enimmillään 0,5 % suhteessa BKT:hen), palkkatuki työntekijöiden pitämiseksi palkansaajina yritystoiminnan keskeytyessä (2,7 % suhteessa BKT:hen) sekä tulotuki pienyrityksille ja itsenäisille ammatinharjoittajille (0,3 % suhteessa BKT:hen). Lisäksi Kypros on ilmoittanut toimenpiteistä, joilla ei ole suoraa talousarviovaikutusta mutta joilla tuetaan yritysten maksuvalmiutta, esimerkiksi arvonlisäveromaksujen lykkääminen kahdeksi kuukaudeksi. Kyproksen toteuttamat toimenpiteet ovat kaiken kaikkiaan niiden suuntaviivojen mukaisia, jotka komissio on antanut covid-19-epidemian johdosta toteutettavia koordinoituja taloudellisia toimia koskevassa tiedonannossaan. Toteuttamalla nämä toimenpiteet täysimääräisesti ja – sitten kun taloustilanne sen sallii – palauttamalla finanssipolitiikan tavoitteeksi maltillisella tasolla olevan julkisen talouden rahoitusaseman saavuttaminen keskipitkällä aikavälillä edistetään julkisen talouden kestävyyden säilymistä keskipitkällä aikavälillä.

(14) Komission kevään 2020 talousennusteen perusteella Kyproksen julkisen talouden rahoitusasema on –7 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2020 ja –1,8 prosenttia vuonna 2021 olettaen, että politiikka säilyy muuttumattomana. Julkisen talouden velan ennustetaan olevan 115,7 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2020 ja 105 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2021.

(15) Komissio antoi 20 päivänä toukokuuta 2020 perussopimuksen 126 artiklan 3 kohdan nojalla laaditun kertomuksen, koska Kypros ei vuonna 2019 noudattanut velkasääntöä ja koska sen ennakoidaan ylittävän vuonna 2020 alijäämän viitearvon, joka on 3 prosenttia suhteessa BKT:hen. Kaiken kaikkiaan analyysi viittaa siihen, että perussopimuksessa ja asetuksessa (EY) N:o 1467/1997 määriteltyä velkakriteeriä noudatetaan, ja siihen, että alijäämäkriteeriä ei noudateta.

(16) Kypros vastasi covid-19-epidemiaan erilaisin toimenpitein kriisin taloudellisten vaikutusten lieventämiseksi. Hallitus esitti 15 päivänä maaliskuuta 2020 rahoitustukiohjelman, jolla pyritään turvaamaan kansanterveys ja varmistamaan yritysten ja työnantajien taloudellinen selviytyminen. Ohjelmassa varataan 100 miljoonaa euroa terveydenhuoltoalan rahoitustukeen pandemian torjumiseksi, muun muassa ylimääräisen lääkintä-, sairaanhoito- ja tukihenkilöstön palkkaamiseen sekä laitteisiin ja infrastruktuuriin. Siinä esitetään useita toimenpiteitä, joilla tuetaan yrityksiä parantamalla niiden maksuvalmiutta. Tällaisia toimenpiteitä ovat esimerkiksi yritysten ja itsenäisten ammatinharjoittajien tukijärjestelmät ja yritysten alv-maksujen

väliaikainen keskeyttäminen. Pakettiin sisältyy myös 11 miljoonan euron kohdennettu tuki, jolla autetaan matkailualaa elpymään.

(17) Covid-19-kriisi osoittaa, että on tarpeen kanavoida investointeja julkisen terveydenhuollon parantamiseksi ja nykyaikaistamiseksi, kapasiteetin palauttamiseksi ja terveydenhuoltouudistuksen toteuttamiseksi. Uusi terveydenhuoltojärjestelmä tarjoaa paremmat mahdollisuudet perusterveydenhuollon palveluihin, asianmukaiseen ohjaukseen ja kliinisiin tutkimussuunnitelmiin perustuviin hoitoihin. Se tarjoaa myös yleisen oikeuden kohtuuhintaisiin terveyspalveluihin covid-19-epidemian yhteydessä. Kyproksella on pandemiaa koskeva hätäsuunnitelma, ja se on osoittanut lisäresursseja infektioiden ja tartuntojen vaikutusten ehkäisemiseksi ja hallitsemiseksi. Kyproksen on keskipitkällä aikavälillä ohjattava investointeja terveydenhuoltojärjestelmän tehokkuuden, saatavuuden ja yleisen selviytymiskyvyn parantamiseksi. Terveydenhuoltojärjestelmän lisäresursseilla on estettävä tulevaisuudessa pula lääkintähenkilöstöstä, kriittisistä lääkintätarvikkeista ja infrastruktuurista. Terveydenhuoltouudistuksen sujuva täytäntöönpano suunnitelmien mukaisesti on keskeistä terveydenhuollon saatavuuden ja yleisen kattavuuden varmistamiseksi. Digitaaliset terveysratkaisut ja uudet sovellukset nopeuttaisivat sähköisten terveyspalvelujen käyttöönottoa ja parantaisivat etävastaanottoja ja hälytysmekanismeja. Toimintapolitiikat, joilla parannetaan sairaaloiden valmiuksia ja terveydenhuollon työntekijöiden työoloja ja varmistetaan henkilönsuojainten, testien, lääkkeiden ja lääkinnällisten laitteiden käyttö, ovat elintärkeitä. Integrointi pitkäaikaishoidon sekä perus- ja avohoidon kanssa on ratkaisevan tärkeää väestörakenteen muuttuessa ja kaikkein heikoimmassa asemassa olevien, myös vammaisten, tukemiseksi.

(18) Viime vuosien jatkuvan myönteisen työmarkkinakehityksen jälkeen Kyproksella on nyt terveyskriisin vuoksi edessään työllisyysasteeseen liittyviä haasteita. Kriisin sosioekonomisten vaikutusten minimoimiseksi tarvitaan lisätoimia. Kypros on jo toteuttanut kiireellisiä toimenpiteitä, joihin kuuluvat työajan lyhentämisjärjestelyt ja työttömyysetuuksien ulottaminen itsenäisiin ammatinharjoittajiin. On tärkeää säilyttää työllisyys ja varmistaa ilmoitettujen toimenpiteiden täytäntöönpano tiiviissä yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa. Julkisten työvoimapalvelujen valmiuksien vahvistaminen vakituisen henkilöstön avulla on keskeistä erityisesti siten, että turvataan niiden työvoimaneuvojien palvelujen jatkuminen, joiden määräaikaisten sopimusten voimassaolo päättyy vuoden 2020 jälkipuoliskolla. Näin vältetään palveluihin kohdistuva lisärasitus ja tarjotaan tehokasta tukea äskettäin työttömiksi jääneille ja muille haavoittuvassa asemassa oleville ryhmille, kuten työelämän ja koulutuksen ulkopuolella oleville nuorille, pitkäaikaistyöttömille ja vammaisille. Lisähuomiota on kiinnitettävä koulusta työelämään siirtymisen tukemiseen ja erityisesti nuorten tavoittamiseen, sillä vastavalmistuneilla saattaa olla vaikeuksia työpaikan löytämisessä.

(19) Covid-19-epidemia edellyttää asianmukaisia toimenpiteitä sosiaalisten vaikutusten lieventämiseksi, kotitalouksien toimeentulon tukemiseksi ja talouden nopean elpymisen ylläpitämiseksi. Komission ennusteen mukaan työttömyys kasvaa 8,6 prosenttiin vuonna 2020 ja vähenee 7,5 prosenttiin vuonna 2021. Palvelujen ulkoisen kysynnän ennakoidaan vähenevän merkittävästi, sillä kriisin odotetaan koettelevan matkailualaa erityisen ankarasti. Olisi varmistettava riittävät ansionmenetyskorvaukset kaikille asianomaisille työntekijöille ja itsenäisille ammatinharjoittajille, myös niille, joiden osalta sosiaalisen suojelun saatavuudessa on puutteita. Sosiaalisen suojelun järjestelmien on suojeltava työntekijöitä, itsenäisiä

ammatinharjoittajia ja työttömiä. Yleistä sosiaaliturvajärjestelmää on mahdollista vahvistaa köyhyyden ja eriarvoisuuden lisääntymisen estämiseksi erityisesti tavoittamalla heikoimmassa asemassa olevat, kuten lapset, työelämän ulkopuolella olevat, pimeän työn tekijät ja maahanmuuttajataustaiset henkilöt.

(20) On erittäin tärkeää edistää joustavia työjärjestelyjä yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa, erityisesti etätyön muodossa. Lyhyellä aikavälillä ne tukevat työntekijöitä, joilla on odottamattomia lasten ja muiden huollettavien hoitovelvoitteita, kun taas pitkällä aikavälillä ne helpottavat niiden hyvin monien naisten työmarkkinoille paluuta, jotka ovat työmarkkinoiden ulkopuolella hoitovelvoitteiden vuoksi. Koska ikääntyneillä ja kroonisesti sairailla on viruksen vuoksi lisääntynyt riski sairastua vakavasti, on erittäin tärkeää investoida laadukkaisiin pitkäaikaishoitopalveluihin, jotta voidaan varmistaa niiden jatkuva tarjonta ja tehokkuus lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä.

(21) Koulutuksen laadun, tehokkuuden ja työmarkkinarelevanssin parantaminen on ratkaisevan tärkeää tässä kriisissä ja työmarkkinoiden nopean elpymisen varmistamisessa. Oikeanlaisten taitojen tarjoaminen ihmisille on entistäkin tärkeämpää aikoina, jolloin yhä useammat saattavat menettää työpaikkansa, minkä vuoksi heidän on oltava valmiita työpaikan vaihtamiseen sen jälkeen. Liikkuvuuden rajoitukset toivat esiin haasteita, jotka liittyvät digitaitojen heikkoon tasoon Kyproksessa. Tämä vaikuttaa kielteisesti verkkotoimintaan, kuten etätyöhön, etäopiskeluun ja sähköisten terveyspalvelujen käyttöön. Tietotekniikkainfrastruktuurin ja internetin yhtäläinen saatavuus, myös muita heikommassa asemassa oleville oppijoille, sekä hyvin koulutetut opettajat ovat avaintekijöitä laadukkaan digitaalisen koulutuksen ja etäoppimisen kannalta. Jotta voidaan puuttua heikkoihin oppimistuloksiin ja parantaa taitoja laajemmin, on olennaisen tärkeää jatkaa koulutusuudistusta ja investoida samalla digitaalisen oppimisen, työssäoppimisen ja oppisopimuskoulutuksen ratkaisuihin sekä opettajien ja kouluttajien taitojen kehittämiseen, jotta tietoteknisiä välineitä voidaan käyttää tehokkaasti. Perustaidoissa alisuoriutumiseen olisi puututtava ja aikuiskoulutukseen osallistumista lisättävä. Soveltamisen nopeuttamiseksi uudelleenkoulutusohjelmat voitaisiin mahdollisuuksien mukaan suunnitella verkkokäyttöä varten ja sitten, kun pandemia on saatu hallintaan, niihin voitaisiin tarvittaessa sisällyttää fyysinen läsnäolo.

(22) Kriisin aikana ja sen jälkeen tarvitaan huomattavasti varoja yritysten tukemiseen. Riittävän rahoituksen ja likviditeetin varmistaminen erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille (pk-yrityksille) on olennaisen tärkeää yritysten toiminnan jatkumiseksi ja työpaikkojen säilymiseksi. Näitä toimenpiteitä suunniteltaessa ja toteutettaessa on otettava huomioon pankkialan häiriönsietokyky. Kypros on ottanut käyttöön erityisen pienten yritysten tukiohjelman, jolla tuetaan enintään viiden työntekijän yritysten palkanmaksua. Lisäksi kansalliseen terveydenhuoltojärjestelmään suoritettavien korotettujen maksujen keskeyttäminen ja verojen (esimerkiksi alv:n) maksamisen lykkääminen lieventävät välitöntä painetta. Nopea hallinnollinen koordinointi, käytännön tuki ja tehokas viestintä pk-yritysten saatavilla olevasta tuesta yhteistyössä pk-yritysten tukirakenteiden ja yritysjärjestöjen kanssa ovat olennaisen tärkeitä. Viranomaisten suorittamien sopimusperusteisten maksujen nopeuttaminen voi myös auttaa parantamaan pk-yritysten kassavirtaa. Vastaperustetut start-up- ja scale-up-yritykset saattavat tarvita erityistukea esimerkiksi julkisten laitosten tekemien pääomasijoitusten muodossa ja riskipääomarahastoille suunnattuina kannustimina, joiden tarkoituksena on lisätä niiden sijoituksia näihin yrityksiin. On edelleen tärkeää

panna täytäntöön ennen kriisiä laaditut pääomatukitoimenpiteet (Kyproksen energiarahasto, yhteissijoitusrahasto).

(23) Talouden elpymisen edistämiseksi on tärkeää aikaistaa toteutusvalmiita julkisia investointihankkeita ja edistää yksityisiä investointeja, myös niihin vaikuttavien uudistusten avulla. Maan luonnonvarojen tehokas suojelu ja käyttö on ensiarvoisen tärkeää, jotta voidaan varmistaa talouden kestävä elpyminen ja tuleva kasvu. Jotta maa voisi edelleen houkutella matkailijoita, on tarpeen vastata haasteisiin, jotka liittyvät vihreään energiaan siirtymiseen, tehokkaaseen jäte- ja vesihuoltoon sekä luonnon ja biologisen monimuotoisuuden suojeluun. Vaikka merkittäviä investointeja on jo käynnistetty, näillä aloilla on investoitava enemmän etupainotteisesti. Kyproksella on edessään merkittäviä haasteita EU:n päästökauppajärjestelmään kuulumattomia kasvihuonekaasupäästöjä koskevan vuoden 2030 tavoitteensa saavuttamisessa. Näihin haasteisiin on vastattava suunnittelemalla ja hyväksymällä ajoissa lisätoimenpiteitä maan kansallisen energia- ja ilmastosuunnitelman mukaisesti. Tällaiset toimenpiteet edellyttävät investointeja erityisesti uusiutuvan energian, energiatehokkuuden ja kestävän liikenteen kaltaisilla aloilla, mikä voi myös edistää vihreän talouden kehitystä. Kyproksen on myös parannettava jätehuoltojärjestelmäänsä ja kiertotaloutta. Jätettä muodostuu edelleen huomattavasti EU:n keskiarvoa enemmän, ja kierrätysasteet ovat edelleen huomattavasti EU:n keskiarvoa alhaisemmat. Myös kaatopaikoille sijoitettavan jätteen osuus on erittäin suuri. Vesi- ja jätevesihuollossa on tehottomuutta varsinkin kaupunkialueilla. Kuivuus ja veden niukkuus ovat isoja ongelmia, ja ne voivat vaikuttaa maan maaseutuelinkeinoihin ja matkailuun, jos ei toteuteta riittäviä politiikkatoimia. Oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa koskeva ohjelmasuunnittelu kaudeksi 2021–2027 voisi auttaa Kyprosta vastaamaan joihinkin haasteisiin, joita siirtyminen ilmastoneutraaliin talouteen aiheuttaa, erityisesti maaraportin liitteen D kattamilla alueilla. Näin Kypros voisi hyödyntää rahastoa parhaalla mahdollisella tavalla.

(24) Covid-19-epidemian johdosta asetetut liikkuvuusrajoitukset korostivat uudenaikaisen digitaalisen infrastruktuurin, yleisten internetyhteyksien ja digitaalisten palvelujen saatavuuden merkitystä. Investoiminen digitaalitalouteen on olennaisen tärkeää tuottavuuden lisäämiseksi ja talouden elpymisen vauhdittamiseksi kriisin jälkeen. Kypros sijoittuu komission vuoden 2020 Digitaalitalouden ja -yhteiskunnan indeksillä (DESI) mitattuna heikompaan päähän. Vain 45 prosentilla 16–74-vuotiaista kyproslaisista on vähintään digitaaliset perustaidot, ja tieto- ja viestintätekniikan asiantuntijoiden osuus työvoimasta on edelleen pienempi (2,7 %) kuin EU:ssa keskimäärin (3,9 %), mikä heikentää digitaalitalouden potentiaalia. Viranomaisten ja kansalaisten välillä on vain vähän verkkovuorovaikutusta, ja vain 51 prosenttia kyproslaisista asioi verkossa. Sähköisen kaupankäynnin (eli verkossa myyvät pk-yritykset, sähköisen kaupankäynnin liikevaihto ja rajatylittävä verkkomyynti) määrä on lisääntymässä (31,8 vuonna 2019, kun vuonna 2018 se oli 29,4), mutta se on edelleen alle EU:n keskiarvon, joka on 40,1 (100:sta).

(25) Kypros voi edelleen parantaa tutkimus- ja innovointijärjestelmäänsä tukeakseen tuottavuuden kasvua ja tarvittavaa digitaalista muutosta ja ympäristösiirtymää pandemian jälkeisessä skenaariossa. Yritysten heikko tutkimus- ja innovointikyky heikentää Kyproksen kilpailukykyä. Korkeakoulujen ja yritysten välisen yhteistyön parantaminen ja tutkimustulosten kaupallistaminen muodostavat edelleen keskeisen pullonkaulan, joka edellyttää kiireellisiä toimia. Viimeaikaiset toimenpiteet, kuten uuden tutkimus- ja innovointiosaston perustaminen, uuden tutkimus-, innovointi- ja digitaalipolitiikan varaministeriön nimittäminen sekä uusi vuosien 2019–2023

kansallinen tutkimus- ja innovointistrategia, jossa tutkimus- ja innovointi-intensiteetin tavoitteeksi asetetaan 1,5 prosenttia suhteessa BKT:hen vuoteen 2023 mennessä (lisäystä nykyisestä 0,56 %:sta), ovat kuitenkin lupaavia toimia.

(26) Aggressiiviseen verosuunnitteluun puuttuminen on keskeistä verojärjestelmien tehokkuuden ja oikeudenmukaisuuden parantamiseksi, kuten euroaluetta koskevassa vuoden 2020 suosituksessa todetaan. Veronmaksajien aggressiivisen verosuunnittelun strategioiden heijastusvaikutukset edellyttävät koordinoituja kansallisia toimia unionin lainsäädännön täydentämiseksi. Taloudellinen näyttö viittaa siihen, että Kyproksen verosääntöjä käytetään aggressiiviseen verosuunnitteluun. Kypros on puuttunut tähän toteuttamalla hyväksyttyjä kansainvälisiä ja eurooppalaisia aloitteita ja ryhtymällä joihinkin kansallisiin lisätoimenpiteisiin. Aggressiivista verosuunnittelua voivat kuitenkin edelleen helpottaa järjestelmän tietyt piirteet, kuten se, että osingoista, koroista ja rojalteista, joita Kyprokseen sijoittautuneet yritykset maksavat EU:n ulkopuolisissa maissa asuville henkilöille, ei kanneta lähdeveroa, ja yritysten verotuksellista kotipaikkaa koskevat säännöt. Nimelliskorkojen vähentämisohjelmaa on seurattava tiiviisti. Lisäksi OECD:n mukaan on mahdollista, että kahteen järjestelmään (”Scheme for Naturalisation of Investors in Cyprus by Exception” ja ”Residence by Investment Scheme”) liittyy suuri väärinkäytön riski.

(27) Houkuttelevan investointi- ja yritysystävällisen talouden kannalta avainasemassa on edelleen tehokas oikeuslaitos, ja sillä on ratkaiseva merkitys elpymisprosessissa. Oikeuslaitoksen huomattava tehottomuus heikentää edelleen sopimusten täytäntöönpanoa ja estää siviili- ja kauppaoikeudellisten asioiden nopean ratkaisemisen. Useilla ilmoitetuilla uudistuksilla pyritään ratkaisemaan Kyproksen oikeuslaitoksen polttavimmat ongelmat, joita ovat erityisesti vanhanaikaiset siviilioikeudelliset menettelysäännöt, tuomioistuinten digitalisaatio, käsiteltävänä olevien tapausten suma ja tuomarien elinikäisen koulutuksen puute, mutta edistyminen on hidasta.

(28) Julkishallinnon häiriönsietokyvyn ja tehokkuuden parantaminen on keskeistä, jotta voidaan varmistaa covid-19-kriisiin liittyvien elvytystoimenpiteiden nopea ja tehokas täytäntöönpano Kyproksessa. On välttämätöntä parantaa keskus- ja paikallishallinnon välistä koordinointia ja puuttua hajanaisuuteen ja tehottomuuteen paikallisella tasolla, jotta voidaan poistaa esteet johdonmukaiselta täytäntöönpanolta, investoinneilta ja palvelujen tarjoamiselta maassa. Julkishallinnon digitalisaation edistäminen on keskeistä sen oman toiminnan jatkuvuuden varmistamiseksi sekä julkisten palvelujen jatkuvan ja tehokkaan saatavuuden varmistamiseksi kansalaisille ja yrityksille.

(29) Vaikka näissä suosituksissa keskitytään pandemian sosioekonomisten vaikutusten korjaamiseen ja talouden elpymisen helpottamiseen, neuvoston 9 päivänä heinäkuuta 2019 hyväksymät vuoden 2019 maakohtaiset suositukset koskevat kuitenkin myös uudistuksia, jotka ovat keskipitkän ja pitkän aikavälin rakenteellisiin haasteisiin vastatessa olennaisia. Kyseiset suositukset ovat edelleen ajankohtaisia, ja niiden seuraamista jatketaan talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä koko ensi vuoden. Tämä koskee myös investointeihin liittyvästä talouspolitiikasta annettuja suosituksia. Viimeksi mainitut suositukset olisi otettava huomioon vuoden 2020 jälkeisessä koheesiopolitiikan rahoituksen strategisessa ohjelmasuunnittelussa, kriisiä lieventävät toimenpiteet ja ulospääsystrategiat mukaan lukien.

(30) Pankkijärjestelmän yleisen vakauden turvaaminen ja rahoitusvakauteen kohdistuvien riskien hallinta ovat olennaisen tärkeitä covid-19-kriisin voittamiseksi ja talouden tukemiseksi. Vaikka pankkialan vakaus on parantunut merkittävästi viime vuosina,

pandemia aiheuttaa pankeille paineita luottoriskin kasvun sekä kannattavuuteen ja pääomanmuodostukseen kohdistuvien paineiden vuoksi. Haavoittuvuudet ja haasteet johtuvat ylivelkaantuneesta yksityisestä sektorista ja järjestämättömien lainojen suuresta määrästä, mikä rajoittaa luottotuen soveltamisalaa. Kyproksen pankkisektorilla on euroalueen toiseksi korkein järjestämättömien lainojen suhde. Sen vuoksi toimet järjestämättömien lainojen vähentämiseksi ovat edelleen ensisijaisia, erityisesti sellaisten vanhojen järjestämättömien lainojen käsittely, jotka erääntyivät jo kauan ennen covid-19-kriisiä. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi on olennaisen tärkeää edistyä valtion omistaman omaisuudenhoitoyhtiön (KEDIPES), myös sen organisaatiomallin ja -strategian, kehittämisessä. ESTIA-järjestelmällä pyritään ennen kaikkea tukemaan ja suojelemaan heikossa asemassa olevia lainanottajia, mutta on edelleen olennaisen tärkeää tasapainottaa tämä tavoite maksukulttuurin parantamisen kanssa. Tältä osin saatavien täytäntöönpanon tehostaminen ja maksukyvyttömyyskehyksen käytön edistäminen auttaisivat tukemaan ongelmaluottojen kestävää uudelleenjärjestelyä. Lisäksi saantokirjojen myöntämisessä olevan ruuhkan purkaminen toteuttamalla rakenteellinen ratkaisu kiinteistökauppajärjestelmän (eli saantokirjojen myöntämisen ja siirtämisen) puutteiden korjaamiseksi on edelleen tärkeä tehtävä.

(31) On erittäin tärkeää jatkaa korruption ehkäisemistä ja seuraamusten langettamista koskevien puitteiden lujittamista, jotta voidaan varmistaa elpyminen covid-19-kriisin jälkeen ja saavuttaa varojen ja resurssien tehokas, vastuullinen ja avoin jakaminen. Korruption vastaisen toimintasuunnitelman täytäntöönpano on meneillään, mutta keskeiset toimenpiteet ja lainsäädäntö ovat vielä hyväksymättä. Näitä ovat erityisesti säädösluonnokset, jotka koskevat avoimuuden lisäämistä julkisessa päätöksenteossa, riippumattoman korruptiontorjuntaviranomaisen perustamista, korruptiosta ilmoittamista ja väärinkäytösten paljastajien suojelua. Syyttäjälaitoksen talousarvion riippumattomuutta, tehtävien eriyttämistä ja palvelukseenottomenettelyjä koskevien säännösten laadinta on vielä kesken.

(32) Talouspolitiikan eurooppalainen ohjausjakso tarjoaa unionissa puitteet talous- ja työllisyyspolitiikan jatkuvalle koordinoinnille, jolla voidaan edistää kestävää taloutta. Jäsenvaltiot ovat vuoden 2020 kansallisissa uudistusohjelmissaan arvioineet edistymistä Yhdistyneiden kansakuntien kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa. Varmistamalla, että jäljempänä esitettyjä suosituksia noudatetaan kaikilta osin, Kypros edistää kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista ja yhteisiä pyrkimyksiä varmistaa kilpailukykyinen kestävyys unionissa.

(33) Talouksien tiivis koordinointi talous- ja rahaliitossa on keskeistä, jotta covid-19-kriisin taloudellisista vaikutuksista voidaan toipua nopeasti. Koska Kypros kuuluu jäsenvaltioihin, joiden rahayksikkö on euro, sen olisi euroryhmän antaman poliittisen ohjauksen huomioon ottaen varmistettava, että sen politiikka on euroalueelle annettujen suositusten mukaista ja muiden euroalueen jäsenvaltioiden politiikkojen kanssa yhteen sovitettua.

(34) Komissio on vuoden 2020 talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson osana tehnyt kattavan analyysin Kyproksen talouspolitiikasta ja julkaissut sen vuoden 2020 maaraportissa. Se on arvioinut myös vuoden 2020 vakausohjelman ja vuoden 2020 kansallisen uudistusohjelman sekä jatkotoimenpiteet, joita on toteutettu Kyprokselle viime vuosina annettujen suositusten noudattamiseksi. Se on ottanut huomioon ohjelmien ja jatkotoimenpiteiden merkityksen Kyproksen finanssipolitiikan sekä sosiaali- ja talouspolitiikan kestävyyden kannalta mutta myös sen, ovatko ne unionin

sääntöjen ja ohjeiden mukaisia, koska unionin yleistä talouden ohjausta on tarpeen vahvistaa antamalla unionin tason panos tuleviin kansallisiin päätöksiin.

(35) Neuvosto on tutkinut vuoden 2020 vakausohjelman tämän arvioinnin perusteella, ja sen lausunto[8] ilmenee erityisesti jäljempänä esitettävästä suosituksesta 1.

(36) Neuvosto on tutkinut vuoden 2020 kansallisen uudistusohjelman ja vuoden 2020 vakausohjelman komission perusteellisen tarkastelun ja tämän arvioinnin perusteella. Näissä suosituksissa otetaan huomioon tarve puuttua pandemiaan ja helpottaa talouden elpymistä ensimmäisenä välttämättömänä askeleena epätasapainojen korjaamiseksi. Asetuksen (EU) N:o 1176/2011 6 artiklan nojalla annetut suositukset, joilla puututaan suoraan komission havaitsemiin makrotalouden epätasapainoihin, ilmenevät suosituksista 1, 3 ja 4,

SUOSITTAA, että Kypros toteuttaa vuosina 2020 ja 2021 toimia, joilla se

1. toteuttaa yleisen poikkeuslausekkeen huomioon ottaen kaikki tarvittavat toimenpiteet pandemian torjumiseksi, talouden ylläpitämiseksi ja alkavan elpymisen tukemiseksi; harjoittaa taloustilanteen salliessa finanssipolitiikkaa, jonka tavoitteena on saavuttaa maltillisella tasolla oleva julkisen talouden rahoitusasema keskipitkällä aikavälillä ja varmistaa velkakestävyys samalla kun lisätään investointeja; vahvistaa terveydenhuoltojärjestelmän selviytymiskykyä ja kapasiteettia laadukkaiden ja kohtuuhintaisten palvelujen varmistamiseksi muun muassa parantamalla terveydenhuoltoalan työntekijöiden työoloja;

2. huolehtii riittävästä ansionmenetyksen korvaamisesta ja sosiaaliturvan saatavuudesta kaikkien osalta; vahvistaa julkisia työvoimapalveluja, edistää joustavia työjärjestelyjä ja parantaa koulutuksen työmarkkinarelevanssia;

3. varmistaa erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten rahoituksen saannin ja likviditeetin turvaamisen; aikaistaa toteutusvalmiita julkisia investointihankkeita ja edistää yksityisiä investointeja talouden elpymisen vaalimiseksi; keskittää investoinnit vihreään siirtymään ja digitaaliseen muutokseen, erityisesti puhtaaseen ja tehokkaaseen energian tuotantoon ja käyttöön, vesi- ja jätevesihuoltoon, kestävään liikenteeseen, digitalisaatioon sekä tutkimukseen ja innovointiin;

4. tehostaa toimia, joilla puututaan verojärjestelmän niihin ominaisuuksiin, jotka helpottavat yksityishenkilöiden ja monikansallisten yritysten aggressiivista verosuunnittelua; parantaa oikeuslaitoksen ja julkishallinnon tehokkuutta ja digitalisaatiota.

Tehty Brysselissä

*Neuvoston puolesta*
*Puheenjohtaja*

[8] Neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 5 artiklan 2 kohdan mukaisesti.